

2025, 14 (1), 362-378 | Araştırma Makalesi

Siyasal İletişim Aktörlerinden Biri Olarak Liderlik ve Seçmenlerin Liderlere Yönelik Tercihleri

Oğuz Han Öztay¹

Öz

Demokratik sistemlerde siyasal liderler ve seçmenler arasındaki ilişki, siyasal karar alma süreçlerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Seçmenlerin oy kullanırken tercihlerini etkileyen faktörlerden biri liderdir. Bu çalışmanın amacı da seçmenlerin liderlerden beklentilerinin, sosyo-demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum, siyasete karşı ilgi, siyasi parti üyeliği ve politik tutum) göre nasıl değiştiğini incelemektir. Literatürde, liderlik özelliklerinin seçmen beklentileri üzerinde etkili olduğu kabul edilse de siyasal iletişim stratejilerinin geliştirilmesi ve seçmen davranışlarının derinlemesine anlaşılması için Türkiye’de bu konuda kapsamlı saha çalışmalarına ihtiyaç vardır. Bu araştırma, bu boşluğu doldurmayı ve seçmenlerin liderlerden hangi özellikleri beklediğini anlamayı hedeflemektedir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler anket yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın örneklemini, İstanbul’da yaşayan 18 yaş üstü 421 birey oluşturmaktadır. Çalışmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik bilgi formları ve Aydoğan (2021) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Siyasal İletişimde Seçmenlerin Lider Tercihleri Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) için IBM SPSS Programı’nın 28.0 sürümü ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) için LISREL Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Faktör analizi sonuçlarına göre, veriler üç faktörlü yapıyı desteklemiştir. Demografik değişkenler bakımından istatistiksel olarak farklılıkları incelemek için iki bağımsız grup t testi alternatif olarak Mann-Whitney U testi; tek yönlü ANOVA testi alternatif olarak da Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Katılımcıların liderlik tercihleri cinsiyet bakımından incelendiğinde, cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Farklı yaş grupları bakımından, seçmenler arasında tam serbesti tanıyan liderlik açısından anlamlı bir fark bulunmuştur. Öte yandan, eğitim durumu bakımından seçmenler arasında lider tercihleri bakımından bir fark yoktur. Siyasete karşı ilgi ve politik tutuma bağlı katılımcılar arasında, Vizyoner liderlik ve Tam serbesti tanıyan liderlik türleri için anlamlı bir fark bulunmuştur. Seçmenlerin demografik bilgilerine karşılık lidere yönelik tercihleri ile elde edilen sonuçların, siyasal liderlik bağlamında alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Liderlik, Siyasal Liderlik, Liderlik Tarzları, Seçmen Tercihleri

Öztay, O. H. (2025). Siyasal İletişim Aktörlerinden Biri Olarak Liderlik ve Seçmenlerin Liderlere Yönelik Tercihleri. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 14(1), 362-378. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1617490>

Geliş Tarihi	10.01.2025
Kabul Tarihi	12.03.2025
Yayın Tarihi	28.03.2025
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

2025, 14 (1), 362-378 | Research Article

Leadership as a Political Communication Actor and Voters' Preferences for Leaders

Oğuz Han Öztay¹

Abstract

In democratic systems, the relationship between political leaders and voters plays a central role in political decision-making processes. The leader is one-factor influencing voters' preferences when voting. This study examines how voters' expectations from leaders vary according to socio-demographic characteristics (age, gender, education level, socio-economic status, interest in politics, political party membership, and political attitude). Although it is accepted in the literature that leadership characteristics impact voter expectations, there is a need for comprehensive field studies in Turkey to develop political communication strategies and to understand voter behavior in depth. This study aims to fill this gap and understand which characteristics voters expect from leaders. The study used the quantitative research method, and data were collected through a questionnaire survey. The study sample consists of 421 individuals over 18 living in Istanbul. The study used demographic information forms created by the researchers and the "Scale of Voters' Leader Preferences in Political Communication" adapted into Turkish by Aydoğan (2021). The data were analyzed using IBM SPSS version 28.0 for Exploratory Factor Analysis (EFA) and LISREL for Confirmatory Factor Analysis (CFA). According to the factor analysis results, the data supported a three-factor structure. In order to examine statistical differences in demographic variables, the Mann-Whitney U test was used as an alternative to two independent group t-tests, and the Kruskal-Wallis test as an alternative to the one-way ANOVA test. When the leadership preferences of the participants were analyzed in terms of gender, no significant difference was found. Regarding different age groups, a significant difference was found between the voters regarding full-latitude leadership. On the other hand, there is no significant difference between the voters regarding educational attainment and leadership preferences. A significant difference was found between Visionary and laissez-faire leadership types among the participants based on their interest in politics and political attitudes. It is thought that the results obtained with the voters' preferences for the leader against their demographic information will contribute to the literature in the context of political leadership.

Keywords: Political Communication, Leadership, Political Leadership, Leadership Styles, Voter Preference

Öztay, O. H. (2025). Leadership as a Political Communication Actor and Voters' Preferences for Leaders, *Journal of the Human and Social Science Researches*, 14(1), 362-378. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1617490>

Date of Submission	10.01.2025
Date of Acceptance	12.03.2025
Date of Publication	28.03.2025
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

Giriş

Seçmenlerin oy kullanırken siyasal partileri mi yoksa siyasal partilerin liderlerini mi dikkate aldıkları tartışma konusudur. Demokratik sistemlerde siyasal liderler ve seçmenler arasındaki ilişki, siyasal karar alma süreçlerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Seçmenler, oy verme davranışlarında, siyasal liderlerin çeşitli özelliklerine ve vaatlerine göre tercih yapmaktadır (Öztay, 2020). Liderlerin yetkinliği, güvenilirliği, vizyonu ve hitabet gücü gibi özellikler, seçmenlerin siyasi beklentilerini şekillendiren temel unsurlardır (Öztay, 2023). Ancak bu özelliklerin seçmenler nezdinde ne derece önemli olduğu ve hangi özelliklerin öncelikli tercih sebebi olduğu konusunda alan yazında net bir görüş birliği bulunmamaktadır (Polat & Külter, 2008). Demir ve Özdemir (2024) oy verme davranışı ve liderlik üzerine yaptıkları değerlendirme çalışmasında, siyasal katılımın bir göstergesi olan oy verirken seçmenlerin üzerinde siyasal liderlerin etkisinin alan yazından doğrudan çalışılmadığını, siyasal katılım bağlamında yapılan çalışmalarda siyasal liderlik etkisini araştıran çalışmalara ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Buradan yola çıkarak bu çalışmanın amacı, seçmenlerin siyasal liderlerden beklentilerinin hangi faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterdiğini incelemektir. Çalışmada özellikle, sosyo-demografik özellikler (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum vb.) ile seçmenlerin beklentileri arasındaki ilişki araştırılacaktır. Literatürde, seçmen beklentilerinin liderlerin kampanya stratejilerini ve siyasal iletişim yöntemlerini doğrudan etkilediği kabul edilmektedir. Ancak, ülkemiz özelinde seçmenlerin liderlerden ne tür liderlik özellikleri beklediğine dair kapsamlı ve güncel bir saha çalışmasının eksikliği dikkat çekmektedir (Demir & Özdemir, 2024, s.500). Bu araştırma, söz konusu eksikliği gidermeyi amaçlayarak hem seçmenlerin liderlerden hangi özellikleri beklediğini hem de bu beklentilerin hangi sosyo-demografik özelliklerle değişiklik gösterdiğini ortaya koyacaktır. Bu bağlamda çalışma, seçmenlerin siyasal lider tercihlerini anlamaya yönelik olarak literatüre özgün bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Seçmenlerin beklentilerini daha iyi anlamak, liderlerin siyasi kararlarını ve stratejilerini şekillendirmelerinde yol gösterici olacaktır. Bu nedenle, seçmen-lider ilişkisi bağlamında yapılan bu araştırmanın hem akademik literatür hem de siyasal süreçler açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

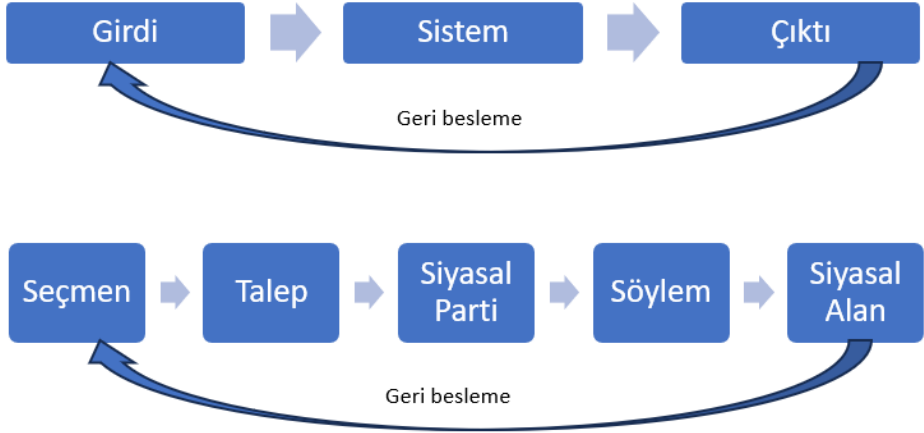
1. Literatür İncelemesi

1.1. Siyasal İletişim

Siyasal iletişim, siyaset ve iletişim kavramlarının birleşiminden oluşur ve bu kavramı anlayabilmek için her iki kavramı anlamak gerekir (Çakmak-Kılıçaslan, 2008, s.7). Siyaset, toplumların eylemleriyle şekillenen bir güçtür ve örgütsel çabalar sayesinde toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmiştir (Edel, 1982). Andrew Heywood (2019) siyaseti, “en geniş anlamıyla, insanların ortak yaşamlarını mümkün kılan genel kuralları oluşturma, koruma veya değiştirme etkinliği” olarak tanımlamıştır. Kışlalı (1987) ise siyaseti “ülke, devlet ve insan yönetimi” olarak tanımlamıştır (s.3). İnsanlar toplumsal bir varlık olarak birlikte yaşamaya başlaması ile birlikte siyaset, düzen gibi kavramlar tartışma konusu olmuştur. Siyaset kavramı güç, ideoloji ve iletişim kavramları ile bağlantılıdır (Avşar & Uğur-Balcı, 2021, s.5). İletişim ise insanlık tarihi boyunca büyük bir yer edinmiş, bilgi, duygu ve düşünce alışverişi olarak tanımlanabilir. Siyasal iletişim “ne için yönetiliriz? Yönetim meşruluğunu nereden alır? Yöneticiler, halk ile nasıl bir iletişim kurar” gibi soruların sorgulanması ile ortaya çıkmıştır (Avşar & Uğur-Balcı, 2021,

s.5). Siyasal iletişim, siyasal aktörlerin ideolojik amaçlarını, politikalarını belirli gruplara, kitlelere veya ülkelere kabul ettirip gerektiğinde eyleme dönüştürmek için çeşitli iletişim teknikleri kullandıkları bir süreçtir (Aziz, 2021). Bu süreç, siyasetçilerin topluma kurdukları iletişimi, sorumluluklarını ve toplum yararına çalıştıklarını kamuoyuna duyurarak halktan yetki istemeleri çabasıdır (Baran, 2014). Başka bir ifadeyle, siyasal iletişimde aktif olarak rol alanlar, yönetimde söz sahibi olmak isteyenlerdir. Seçim dönemlerinde, liderlerin mitingler ve medya araçları aracılığı ile halka hitap etmesi siyasal iletişime örnek olarak verilebilir.

Siyasal iletişim, yöneticiler ve seçmen arasındaki politik iletişim sürecidir. Siyasal aktörler kitleler üzerinde egemenlik kurabilmek için iletişim kurmak durumundadır. Siyasal iletişim süreci farklı şekillerde ilerlemektedir. Örneğin, Yaşın (2006, s.636) siyasal partilerdeki siyasal iletişim sürecini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

Şekil 1. Siyasal iletişim süreci (Yaşın, 2006, s.636)

Siyasal iletişim sürecinde Yaşın (2006)'nın da belirttiği gibi seçmen, talep, siyasal parti, söylem, siyasal alan ve geri besleme ana unsurlardır. Bu süreçte aday liderlik özelliklerini ön plana çıkarmalı, halkın güvenini kazanmalı, diğer adaylardan farkını ortaya koymalıdır. Liderler özellikle seçim dönemlerinde geleneksel medyayı yaygın olarak kullansa da günümüzde yaygın olarak yeni medya araçları ile adaylar ve seçmenler için yeni iletişim imkânları sunulmaktadır.

1.2. Liderlik

Liderlik kavramı üzerine birçok farklı tanımlama vardır. Liderlik, belirli bir durumda bir hedefe ulaşmak için bir kişinin veya grubun faaliyetlerini etkileme süreci olarak tanımlanabilir (Hersey vd., 2008, s.62). Heywood (2019) ise liderliği bir kişilik özelliği ya da davranış tarzı olarak görerek, Hersey ve diğerleri ile benzer şekilde, bir kişi ya da grubun arzu edilen hedefe ulaşma yolunda eylemlerini planlamak için geniş kitleler üzerinde sahip olduğu etkiyi liderlik olarak tanımlamıştır. Lider, grup içindeki bireylerin yeteneklerini harekete geçirmede ve çabalarını ortak bir vizyona yönlendirmede kilit rol oynar. Başarılı bir liderin özellikleri arasında; yetenek, motivasyon ve güç yer almaktadır.

Bir liderin yeteneği, otorite, sezgi, kendini anlama, vizyon ve değerlerin kurumsal hedeflerle uyumlu hale getirilmesi gibi çeşitli unsurları kapsar.

Bir liderin başarıya ulaşmak için kullandığı yöntemler ve davranış kalıpları liderlik tarzları olarak adlandırılır. Tanımlanan liderlerin hepsi aynı değildir; çeşitli liderlik tarzlarını kullanabilirler. Belirli bir liderlik stratejisi ya da tarzının benimsenmesini mümkün kılan pek çok faktör vardır; liderin kişiliği, liderin duygusal zekâsı, liderin faaliyet gösterdiği kurumsal yapı, iktidarın elde edildiği siyasi mekanizmalar, geçmişte yaşanan deneyimler (Heywood, 2019, s.451). Burns (1978) liderlik tarzlarını 3 farklı başlıkta incelemiştir: Bırakınız yapsınlar liderliği (Laissez-faire), İşlemsel liderlik, Dönüşümcü liderlik. Goleman (2000,s.3) ise liderlik tarzlarını Baskıcı (Coercive), Vizyoner (Authoritative), İlişkisel (Affliative), Demokratik (Democratic), Hız belirleyen (Pacesetting) ve Koç tipi (Coaching) liderlik olarak kategorize etmiştir. Johnson ve Hackman (2018) ise liderlik stillerini otoriter (Authoritarian), demokratik (Democratic) ve tam serbesti tanıyan (Laissez-faire) şekilde incelemiştir. Otoriter liderlikte güç tamamen liderin elindedir ve iletişim akışı yukarıdan aşağı doğrudur. Bu liderlik türünde lider yetki ve sorumluluklara sahiptir. Bu liderlik türünde hızlı ve düzenli bir şekilde karar alınır ancak bireysel olarak sorumluluk almak pek mümkün değildir. Demokratik liderlik türünde lider nihai sorumluluğa sahiptir ancak karar alma süreçlerine altlarını dahil eder, bu da karar alma sürecinde zaman kaybına sebep olabilir. Bu liderlik türünde iletişim çift yönlüdür. Son olarak tam serbesti tanıyan liderlik türünde, lider minimum düzeyde kontrole sahiptir ve bireysel olarak inisiyatif ve sorumluluk almayı destekler ancak bu durum kaosa yol açabilir. Yapılan araştırmalara göre, liderlerin tek bir liderlik tarzını her koşulda kullanmasının başarıyı getirmediği, liderlik tarzlarından belli oranlarda kullanıldığı ifade edilmiştir. Örneğin, Bass ve Avolio (1994) tam kapsamlı liderlik modelini ortaya koymuş ve her liderin belli oranlarda dönüştürücü, etkileşimci ve tam serbesti tanıyan liderlik tarzlarını sergileyebildiği belirtilmiştir. Liderlik tarzlarına bakıldığında hiçbiri tamamen ideal değildir ancak liderlerin kişiliği, davranış tarzı, liderliğin uygulandığı koşullar ve duruma uygun olarak şekillenmektedir.

1.3. Siyasal Liderlik

Bir liderin başkalarını etkilemesini sağlayan özellikler liderlik olarak adlandırılır. Liderlik fikri binlerce yıldır var olmasına rağmen, konuyla ilgili yapılan araştırmalar hala nispeten yenidir. Örneğin, 1947 yılında Max Weber, liderlik fikirlerini sosyolojik bir çerçeveye oturtmuş ve bürokratik otorite ile liderlik arasında bir bağlantı kurmuş ve liderlik teorisini geliştirmiştir (Pitsis, 2007). Liderliğin organize bir süreç olarak kavranmasının temeli, Weber'in çağdaş toplumda bürokrasi ve liderlik arasındaki ilişkiyi incelemesiyle atılmıştır.

Liderlik "takipçiliği" gerektirir. Liderlik bireylere ve topluma yol gösterme, öncü olma ve motive etme gibi özelliklere sahip olmalıdır (Coşkun, 2008, s.151). Siyasal liderlik bu özelliklere ek olarak güç ve yönetme kapasitesine de sahip olmalı, karar alma noktasında yetkin olmalı, hitap ettiği kişileri peşinden sürüklemelidir. Başka bir deyişle, siyasi liderlik, insanları motive etme ve onlara ilham vermenin yanı sıra büyük organizasyonları etkileme ve yönetme kapasitesine sahip olmayı gerektirir (Kaldırımoğlu-Türkoğlu, 2022, s.365). Heywood (2019, s.446) siyasal liderliği, diğer liderlik türlerinden ayıranın kalabalık kitleleri etkileme ve ikna etme olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, siyasi liderlerin kişiliklerinin ve liderlik becerilerinin seçmenler

açısından ön plana çıktığını ve siyasi liderlerin seçmenlerden destek alma umuduyla “kendilerini ön plana çıkarmaları” gerektiğini vurgulamıştır. Siyasal liderlik kavramı, siyasette lider vasıflarıyla ön plana çıkan bireyleri ve liderlik faaliyetlerinin tamamını kapsamaktadır. Toplumlara liderlik eden ve rol model olarak işlev gören bireyler olarak liderler, toplumsal süreçleri anlamamız ve yorumlamamız açısından oldukça önemlidir. Siyasal Parti Liderleri, bakanlar, başbakanlar, cumhurbaşkanları ve diğer siyasi figürler sıklıkla halka ilham verme, fikir üretme ve üretmiş olduğu fikirler doğrultusunda kitleleri yönlendirme gibi benzersiz özelliklere sahiptirler.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nicel veri toplama yöntemlerinden biri olan anket yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda, Marcus Kraus’un 2017 yılında Daniel Goleman’ı baz alarak geliştirdiği ve Türkçe’ye Aydoğan (2021) tarafından adapte edilen “Siyasal İletişimde Seçmenlerin Lider Tercihleri” ölçeği kullanılmıştır.

2.2. Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, İstanbul’da yaşamakta olan 18 yaş üstü bireylerden oluşmaktadır. Örneklem yöntemi olarak ise tabakalı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda, bu çalışmaya toplamda Siyasal İletişimde Seçmenlerin Lider Tercihleri Ölçeği için 421 kişi katılmıştır. Yapılan aykırı değer analizleri sonucunda, Siyasal İletişimde Seçmenlerin Lider Tercihleri Ölçeği için 3 aykırı değer tespit edilmiş ve analizden çıkarılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik bilgi formları ve Aydoğan (2021) tarafından Türkçe’ye adapte edilen “Siyasal İletişimde Seçmenlerin Lider Tercihleri Ölçeği” kullanılmıştır. 30 maddeden oluşan ve 5’li Likert tipinde (1-Kesinlikle Katılıyorum; 5-Kesinlikle Katılmıyorum) olan “Siyasal İletişimde Seçmenlerin Lider Tercihleri Ölçeği”, farklı liderlik tarzlarını belirten 6 faktör içermektedir. Ölçeğin faktörleri ise, Vizyoner Liderlik, Koç Tipi Liderlik, Demokratik Liderlik, Hız Belirleyen Liderlik, Baskıcı Liderlik ve İlişkisel Liderlik tarzlarından oluşmaktadır. Türkçe’ye adapte edilen bu ölçeğin, yapılan faktör analizleri sonucunda 16 maddeye düşürüldüğü belirtilmiş ve güvenirlik katsayısı (Cronbach’s Alpha) 0,71 olarak raporlanmıştır (Aydoğan, 2021). Belirtilen veri toplama aracını uygulamak için Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır (Protokol No:2024/24-31). Araştırma verileri, anket firması tarafından katılımcılarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır.

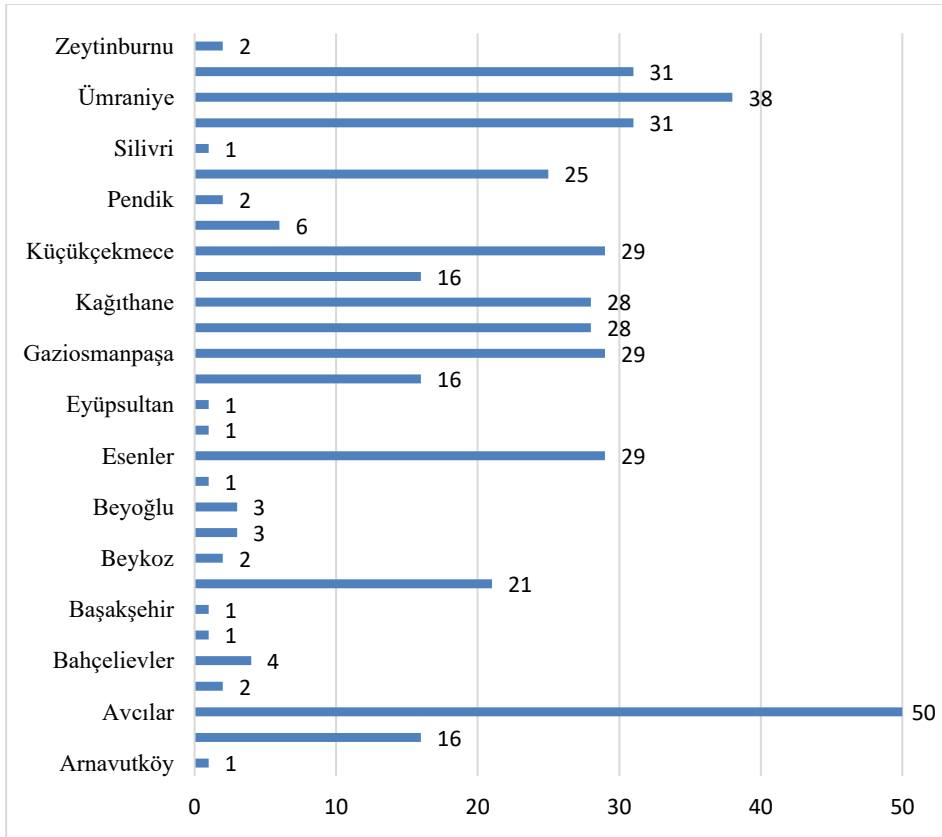
2.4. Veri Analizi

Veriler, Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) için IBM SPSS Programı’nın 28.0 sürümü ve Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) için LISREL Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Örneklemde bulunan katılımcılardan elde edilen demografik verilerin analizi için betimleyici analiz kullanılmıştır. Anketin faktör yapısını, verinin toplandığı bağlamda doğrulamak için gerekli varsayımlar kontrol edilerek faktör analizi yapılmıştır. Araştırma sorularının test edilmesi için ise çıkarımsal analiz yöntemleri kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Demografik bilgiler

Siyasal İletişimde Seçmenlerin Lider Tercihleri Ölçeği için çalışmaya katılan katılımcıların %51,4'ü kadın (N=215), %48,6'si ise erkektir (N=203). Katılımcıların %20,8'i (N=87) 18-24 yaş aralığında, %21,5'i (N=90) 25-34 yaş aralığında, %26,8'i (N=112) 25-44 yaş aralığında, %20,8'i (N=87) 45-54 yaş aralığında, %8,9'u (N=37) 55-64 yaş aralığında ve %1,2'si (N=5) ise 65 yaş üzerindedir. Katılımcıların ilçelere göre dağılımı Figür 1'de verilmiştir. Bu bağlamda, en çok katılımcı Avcılar ilçesinden (N=50), en az katılımcı ise Silivri, Eyüp Sultan, Esenyurt, Büyükçekmece, Başakşehir, Bakırköy, ve Arnavutköy ilçelerindedir.

Şekil 2. İlçelere göre katılımcıların dağılımı

Katılımcıların %0,2'si okuryazar değilken (N=1), %5,7'si (N=24) sadece okuryazardır. Katılımcıların %22,7'si (N=95) ilkokul, %44'ü (N=184) ortaokul, %3,3'ü (N=14) lise, %4,3'ü (N=18) ön lisans, %2,6'sı (N=11) lisans, %16,5'i (N=69) yüksek lisans ve %0,5'i (N=2) ise doktora mezundur. Katılımcıların aylık gelir durumu incelendiğinde ise, %0,2'si (N=1) aylık 10.000₺ ve altı gelire sahipken, %14,6'sı (N=61) 10.001-20.000₺ arası, %48,8'i (N=204) 20.001-30.000₺ arası, %25,4'ü (N=106) 30.001- 40.000₺ arası ve %11'i (N=46) ise 40.001₺ ve üstü aylık gelire sahip olduğu görülmüştür.

Katılımcılar, meslek gruplarına göre incelendiğinde %1,4'ü (N=6) çalışmadığını, ek geliri olmadığını ve yardım aldığını belirtirken, %0,7'si (N=3) çalışmadığını ancak düzenli ek geliri olduğunu belirtmiştir. Öte yandan, araştırmaya katılan bireylerin %16,3'ü (N=68) ev kadını ve düzenli ek geliri olduğunu belirtirken, %2,9'u (N=12) ev kadını olduğunu ancak ek geliri olmadığını ve yardım aldığını belirtmiştir. Katılımcıların %20,1'i (N=84) öğrenciyken, %1'i (N=4) yevmiyeli çalışan işçi, %24,4'ü (N=102) maaşlı çalışan işçi, ve %3,1'i (N=13) kendine bağlı çalışan olan usta/kalfa olduğunu belirtmiştir. Bireylerin %11,7'si (N=49) yönetici olmayan memur / teknik eleman / uzman iken, %1,7'si (N=7) 1-5 çalışan olan yönetici, %0,2'si (N=1) 11-20 çalışan olan yönetici olarak bildirmiştir. Katılımcıların %1,7'si (N=7) ücretli nitelikli uzman, %0,2'si (N=1) dükkanı olmayan ancak kendi işini yapan seyyar, %5'i (N=21) tek balına çalışan, dükkan sahibi ve esnaf olduğunu belirtmiştir. Bireylerin %1,2'si (N=5) 1-5 çalışan olan işyeri sahibi olduğunu belirtirken, %2,2'si (N=9) serbest nitelikli uzman (avukat, mühendis, mali müşavir, bilgisayar yazılımcısı vs) olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %2,2'si (N=9) emekli ancak çalıştığını bildirirken, %5,5'i (N=23) emekli olduğunu ancak çalışmadığını bildirmiştir.

Katılımcıların siyasete karşı ilgi durumları incelendiğinde ise, %28'i (N=117) siyasete karşı hiç ilgili olmadığını, %35,2'si (N=147) siyasete karşı az ilgili olduğunu, %32,5'i (N=136) siyasete karşı ilgili olduğunu, %4,3'ü (N=18) ise siyasete karşı çok ilgili olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %8,4'ü (N=35) siyasi parti üyesi olduğunu belirtirken, %91,6'sı (N=383) ise siyasi parti üyesi olmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların kendilerini hangi politik tutumla tanımladıkları sorulduğunda ise, katılımcıların %10,3'ü (N=43) kendisini muhafazakâr, %14,8'i (N=62) sosyal demokrat, %3,8'i (N=16) liberal, %6'sı (N=25) sosyalist/komünist, %12'si (N=50) demokrat, %11'i (N=46) milliyetçi, %3,1'i (N=13) İslamcı, %14,4'ü (N=60) apolitik (tarafsız), %13,9'u (N=58) seküler olarak tanımlarken, katılımcıların %10,8'i (N=45) bu soruya yanıt vermemiştir. Demografik değişkenlere bağlı olarak frekans ve yüzde değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik değişkenleri

Değişken	Frekans	%
Cinsiyet		
Kadın	215	51,4
Erkek	208	48,6
Yaş		
18-24	87	20,8
25-34	90	21,5
25-44	112	26,8
45-54	87	20,8
55-64	37	8,9
65 yaş üstü	5	1,2
Okuryazarlık		
Okuryazar değil	1	0,2
Sadece okuryazar	24	5,7
İlkokul	95	22,7
Ortaokul	184	44
Lise	14	3,3
Önlisans	18	4,3
Lisans	11	2,6
Yüksek lisans	69	16,5

Doktora	2	0,5
Gelir durumu (aylık)		
10.000₺ ve altı	1	0,2
10.001-20.000₺	61	14,6
20.001-30.000₺	204	48,8
30.001- 40.000₺	106	25,4
40.001₺ ve üstü	46	11
Meslek		
İşsiz (ek gelir yok, yardım alıyor)	6	1,4
İşsiz (düzenli ek gelir var)	3	0,7
Ev kadını (düzenli ek gelir var)	68	16,3
Ev kadını (ek gelir yok, yardım alıyor)	12	2,9
Öğrenci	84	20,1
İşçi/hizmetli (yevmiyeli)	4	1
İşçi/hizmetli (maaşlı)	102	24,4
Ustabaşı/kalfa - kendine bağlı işçi çalışan	13	3,1
Yönetici olmayan memur/teknik eleman/uzman	49	11,7
Yönetici (1-5 çalışanı olan)	7	1,7
Yönetici (11-20 çalışanı olan)	1	0,2
Ücretli Nitelikli uzman (avukat, doktor...)	7	1,7
Seyyar (Kendi işi; ancak dükkanı yok)	1	0,2
Tek başına çalışan, dükkan sahibi, esnaf (taksi şoförü dahil)	21	5
İşyeri sahibi- 1-5 çalışanlı	5	1,2
Serbest nitelikli uzman (avukat,mühendis..)	9	2,2
Emekli – çalışıyor	9	2,2
Emekli - çalışmıyor	23	5,5
Siyasete karşı ilgi		
İlgi yok	117	28
Az ilgili	147	35,2
İlgili	136	32,5
Çok ilgili	18	4,3
Siyasi parti üyeliği		
Var	35	8,4
Yok	393	91,6
Politik tutum		
Muhafazakâr	43	10,3
Sosyal demokrat	62	14,8
Liberal	16	3,8
Sosyalist/Komünist	25	6
Demokrat	50	12
Milliyetçi	46	11
İslamcı	13	3,1
Apolitik (tarafsız)	60	14,4
Seküler	58	13,9
Belirtmeyen	45	10,8

3.2. Faktör Analizi

AFA öncesinde veri setinin uygunluğunu test etmek amacıyla uç değerler, normallik, örneklem büyüklüğü ve küresellik varsayımları kontrol edilmiştir (Tabachnick & Fidell,

2013). Normallik için histogramlar, çarpıklık ve basıklık değerleri ile Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılmıştır. Tüm testlerde verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir ve dolayısıyla AFA için temel eksen faktörleştirme (Principal Axis Factoring) yöntemi kullanılmasına karar verilmiştir (Costello & Osborne, 2005). Örneklem büyüklüğü açısından madde başına en az 5 veya 10 katılımcı önerilmektedir (Çokluk vd., 2021). Dolayısıyla 30 madde için en az 300 katılımcıya ihtiyaç duyulmuş olup çalışma 421 katılımcı ile gerçekleştirilerek örneklem faktör analizi yapmak için örneklem büyüklüğü uygun kabul edilmiştir. Örneklem yeterliliğini sağlamak amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik ölçütü .85 olarak görülmüş ve analize uygun olarak değerlendirilmiştir (Kaiser, 1970). Son olarak küresellik varsayımı Bartlett's Sphericity Testi ile kontrol edilmiştir. Bartlett's Sphericity Testinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($\chi^2=1050,39.495$, $df=120$, $p < .001$) ve verinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir.

EFA, sosyal bilimlerdeki yapılar genellikle birbiriyle ilişkili olduğundan dolayı eğik rotasyon (direct oblimin) kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Field, 2013). Faktör sayısının belirlenmesinde Kaiser'in eigenvalue >1 kriteri ve çizgi grafiği kullanılmış olup Kaiser'in eigenvalue >1 kriterine göre, toplam varyansın %41.72'sini açıklayan 3 olası faktör belirlenmiştir (Tablo 2). Yine aynı şekilde çizgi grafiği de 3 faktörü işaret etmiştir.

Öte yandan ölçme aracında yer alan 1, 2, 4, 8, 10, 12, 15, 16, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 26 numaralı maddelerin hiçbir faktöre yüklenmediği görülmüştür. Dolayısıyla ölçme aracından çıkarılmasına karar verilmiştir. Bu haliyle uygulanan ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach's alpha) 0,77 ve (McDonald's Omega) 0,76 olarak bulunmuştur. Diğer bir değişle, ölçek sonuçları oldukça güvenilirdir. Öte yandan, araştırmanın geçerliği için, uzman görüşleri alınmış ve bu bağlamda ölçek maddelerinin istenen yapıları ölçtüğü kapsam (içerik) geçerliği bakımından sağlanmıştır. Ayrıca, ölçek maddelerinin faktörlerde yüklenme değerleri orta ve yüksek düzeyde olarak bulunmuştur. Buna ek olarak, yapılan faktör analizleri sonucunda açıklanan toplam varyans değerinin %41,72 olması, ölçüm aracının istenen yapıları ölçtüğünü göstermekte ve yapı geçerliği için istenen kriterleri sağladığını ifade etmektedir. Bu analiz sonucunda, üç faktörlü yapı, çizgi grafiği ve Kaiser'in eigenvalue kriterine tutarlı bulunmuştur. Bu bağlamda, AFA'da elde edilen sonuçları doğrulamak ve ölçeğin faktör yapısını belirlemek için DFA yapılmıştır.

DFA sonuçları AFA'da ortaya konan üç faktörlü yapı ile uyum göstermiştir ($\chi^2=104,84$, $df=87$, $p=0,00$, $RMSEA=0,02$, $SRMR=0,04$, $NNFI=0,98$, $CFI=0,98$, $GFI=0,97$, $AGFI=0,96$). Uyum iyiliği indekslerinde, χ^2/df oranının 1,20 olduğu görülmüş ve iyi bir uyum olarak değerlendirilmiştir (Sümer, 2000). Sonuç olarak, uyum iyiliği indeksleri, ölçeğin genel değerlendirme açısından kabul edilebilir olduğunu göstermiştir. Ayrıca, tüm gözlemlenen değişkenlerin örtük değişkene yeterince yüklendiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, DFA sonuçları, EFA ile elde edilen üç faktörlü yapıyı desteklemiştir.

Tablo 2. Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Ölçek Faktörleri ve Maddeleri

Faktör	Maddeler
Faktör 1	3. Seçeceğim lider, halkıyla kişisel temas kurmalıdır.
(Vizyoner Liderlik)	5. Seçeceğim lider, halka açık müzakerelerde bulunarak, gelişim hedefleri tanımlamalıdır.

6. Seçeceğim lider, ülke için yüksek performans standartları belirlemeli ve bu standartları gerçekleştirebilmek için yardımcılarından yüksek performans beklemelidir.
7. Seçeceğim lider, ülkenin güçlü ve zayıf yönlerini teşhis etmelidir.
9. Seçeceğim lider, ülke yönetiminde kararının veya eyleminin ardındaki mantığı hedeflerle ilişkilendirerek açıklamalıdır.
11. Seçeceğim lider, ülkeyi yönetirken çalışma arkadaşlarını ve halkını takdir etmelidir.
13. Seçeceğim lider, ülkede yaşayanların kişisel gelişimlerini destekleyici adımlar atmalıdır.
14. Seçeceğim lider, vizyonunu halkının hedefleriyle uyumlaştırmalıdır.

Faktör 2 (Tam Serbesti Tanıyan Liderlik)	18. Seçeceğim lider tabanını disipline etmeye çalışmanın yarardan çok zarar vereceğini anlamalıdır. 21. Seçeceğim lider, tabanın politik problemlere çözüm önerileri getirebilmeleri için, inisiyatif tabanına vermelidir.
Faktör 3 (Demokratik Liderlik)	19. Seçeceğim lider, ülke hakkında düzenli olarak geniş katımlı toplantılar düzenlemelidir ve bilgilendirme yapmalıdır. 27. Seçeceğim lider, politik kararlar alınırken, tabanını sürece dahil etmelidir. 28. Seçeceğim lider, ülke hakkındaki vizyonunu, stratejisini ve hedeflerini halkına düzenli olarak iletmelidir. 30. Seçeceğim lider, tabanına/çalışma arkadaşlarına iyi davrandığı sürece, onların performanslarının artacağına güvenmelidir.

3.3. Demografik Faktörlere Bağlı Olarak Seçmenlerin Liderlik Tercihleri

Demografik faktörler bağlamında çıkarımsal analizler yapılmadan önce, varsayımlar test edilmiştir. Elde edilen veriler parametrik testlerin gerekliliklerini sağlamadığı için, parametrik olmayan alternatifler kullanılmıştır. Bu bağlamda, demografik değişkenler bakımından istatistiksel olarak farklılıkları incelemek için, iki bağımsız grup t testi alternatifi olarak Mann-Whitney U testi; tek yönlü ANOVA testi alternatifi olarak da Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

3.3.1. Cinsiyete Bağlı Olarak Seçmenlerin Lider Tercihleri

Katılımcıların liderlik tercihlerini cinsiyet bakımından incelemek için iki bağımsız grup t testi alternatifi olarak Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Bu bağlamda, kadın ve erkek seçmenler arasında, Faktör 1 için ($U=19745,50$, $z = -1,69$, $p > .05$), Faktör 2 için ($U=19689,00$, $z = -1,76$, $p > .05$), ve Faktör 3 için ($U=21706,50$, $z = -0,10$, $p > .05$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

3.3.2. Yaşa Bağlı Olarak Seçmenlerin Lider Tercihleri

Katılımcıların liderlik tercihlerini yaşa bağlı olarak incelemek için tek yönlü ANOVA testi alternatifi olarak Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Faktör 1 için farklı yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur, $\chi^2(5, n = 418) = 3,73$, $p > .05$. Ayrıca, Faktör 3 için farklı yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $\chi^2(5, n = 418) = 2,31$, $p > .05$. Ancak, Faktör 2 için farklı yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur, $\chi^2(5, n = 418) = 11,50$, $p < .05$. Yapılan Post-Hoc analizleri, 65 yaş üstü katılımcıların, 25-34 yaş aralığındaki katılımcılara göre Faktör 2 yani tam serbesti tanıyan liderlik tipini istatistiksel olarak anlamlı olarak daha çok tercih ettiğini göstermiştir. Ayrıca, 25-34 yaş grubundaki

bireyler, 18-24 ve 45-54 yaş aralığındaki katılımcılara göre, tam serbesti tanıyan liderlik tipini istatistiksel anlamlı olarak daha çok tercih etmiştir.

3.3.3. Eğitim Durumuna Bağlı olarak Seçmenlerin Lider Tercihleri

Katılımcıların liderlik tercihlerini eğitim durumuna bağlı olarak incelemek için tek yönlü ANOVA testi alternatifi olarak Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Faktör 1 (Vizyoner Liderlik) için farklı eğitim durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $\chi^2(8, n = 418) = 11,58, p > .05$. Faktör 2 (Tam serbesti tanıyan liderlik) için farklı eğitim durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır, $\chi^2(8, n = 418) = 7,62, p > .05$. Ayrıca, Faktör 3 (Demokratik liderlik) için farklı eğitim durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $\chi^2(8, n = 418) = 10,18, p > .05$.

3.3.4. Gelir Durumuna Bağlı olarak Seçmenlerin Lider Tercihleri

Katılımcıların liderlik tercihlerini aylık gelir durumuna bağlı olarak incelemek için tek yönlü ANOVA testi alternatifi olarak Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Faktör 2 (Tam serbesti tanıyan liderlik) için farklı gelir durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır, $\chi^2(4, n = 418) = 5,45, p > .05$. Öte yandan, Faktör 1 (Vizyoner liderlik) için farklı gelir durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur, $\chi^2(4, n = 418) = 14,17, p < .05$. Ayrıca, 40.001₺ ve üstü aylık gelire sahip olan katılımcılar, 20.001-30.000₺ gelire sahip katılımcılara göre, Faktör 1 (vizyoner liderlik) tipini daha çok tercih etmiştir. Faktör 3 (Demokratik liderlik) için farklı gelir durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur, $\chi^2(4, n = 418) = 11,16, p < .05$. 30.001-40.000₺ aylık gelire ve 40.001₺ ve üstü aylık gelire sahip katılımcılar, 10.001-20.000₺ aylık gelire sahip katılımcılara göre Faktör 3 (demokratik liderlik) tipini daha çok tercih etmiştir.

3.3.5. Siyasete Karşı İlgi Durumuna Bağlı olarak Seçmenlerin Lider Tercihleri

Katılımcıların liderlik tercihlerini siyasete karşı ilgi durumuna bağlı olarak incelemek için tek yönlü ANOVA testinin alternatifi olan Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Faktör 1 (Vizyoner liderlik) için, siyasete karşı farklı ilgi durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur, $\chi^2(3, n = 418) = 19,56, p < .05$. Siyasete karşı çok ilgili olduğunu belirten katılımcılar, siyasete karşı hiç ilgili olmayan ve az ilgili olan katılımcılara göre, Faktör 1 (vizyoner liderlik) tipini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha çok tercih etmişlerdir. Benzer şekilde, Faktör 2 (Tam serbesti tanıyan liderlik) için siyasete karşı farklı ilgi durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur, $\chi^2(3, n = 418) = 11,97, p < .05$. Siyasete karşı çok ilgili olduğunu belirten katılımcılar, siyasete karşı hiç ilgili olmayan ve az ilgili olan katılımcılara göre, Faktör 2 liderlik tipini daha çok tercih etmişlerdir. Öte yandan, Faktör 3 (Demokratik liderlik) için siyasete karşı farklı ilgi durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $\chi^2(3, n = 418) = 3,58, p > .05$.

3.3.6. Siyasi Partiye Üyelik Durumuna Bağlı olarak Seçmenlerin Lider Tercihleri

Katılımcıların liderlik tercihlerini siyasi partiye üye olup olmama bakımından incelemek için iki bağımsız grup t testi alternatifi olarak Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Bu

bağlamda, siyasi partiye üye olan ve olmayan seçmenler arasında, Faktör 1(Vizyoner Liderlik) için istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır, $U=5265,00$, $z = -2,11$, $p < .05$). Siyasi partiye üye olmayan katılımcılar, Faktör 1 (vizyoner liderlik) tipini siyasi partiye üye olan katılımcılara göre daha çok tercih etmiştir. Öte yandan, Faktör 2(Tam serbesti Tanıyan liderlik) için ($U=5752,00$, $z = -1,42$, $p > .05$), ve Faktör 3 (Demokratik Liderlik) için ($U=6617,50$, $z = -0,13$, $p > .05$), siyasi partiye üye olan ve olmayan seçmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

3.3.7. Politik Tutuma Bağlı olarak Seçmenlerin Lider Tercihleri

Katılımcıların politik tutumuna bağlı olarak lider tercihlerini incelemek için tek yönlü ANOVA testinin alternatifi olan Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Faktör 1(Vizyoner liderlik) için, siyasete karşı farklı ilgi durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur, $\chi^2(9, n = 418) = 26,00$, $p < .05$. Apolitik (tarafsız) ve politik tutumunu belirtmek istemeyen katılımcılar, sosyal demokrat olduğunu bildiren katılımcılara göre, Faktör 1 (vizyoner liderlik) tipini daha çok tercih etmişlerdir. Benzer şekilde, Faktör 2(Tam serbesti tanıyan Liderlik) için siyasete karşı farklı ilgi durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur, $\chi^2(9, n = 418) = 17,44$, $p < .05$. Apolitik (tarafsız) politik tutuma sahip olduğunu belirten katılımcılar, muhafazakâr, liberal, sosyal/komünist ve politik tutumunu bildirmeyen katılımcılara göre, Faktör 2 liderlik tipini daha çok tercih etmişlerdir. Öte yandan, Faktör 3 (Demokratik liderlik) için farklı politik tutuma sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $\chi^2(9, n = 418) = 9,40$, $p > .05$.

Sonuç

Bu çalışmada, katılımcıların siyasal iletişimde seçmenlerin lider tercihleri araştırılmış ve katılımcıların lider tercihleri cinsiyet, yaş, gelir durumu, eğitim durumu, siyasete karşı ilgi durumu, siyasi partiye üyelik durumu ve politik tutumlarına bağlı olarak incelenmiştir. Araştırmaya katılan bireyler ağırlıklı olarak 25-34 yaş aralığında, ilkökul mezunu, 20.001-30.000₺ arası gelire sahip olan, siyasete karşı az ilgisi olan, siyasi parti üyeliği olmayan bireylerden oluşmaktadır. Ayrıca, cinsiyet bakımından katılımcıların kadın ve erkek oranları birbirine çok yakındır. Önceki araştırmalarda ölçek bağlamında 6 faktörlü liderlik tercihleri faktörleri bulunmuş olmasına rağmen, araştırmanın uygulandığı bağlamda ölçek için 3 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bunun nedenlerinden biri, önceki çalışmalarda uygulanan ölçeğin kadın liderlere yönelik olması (Gürgöze, 2024) ve araştırmanın farklı bir bağlamda uygulanması olabilir. Yapılan analizler sonucunda, 18 yaş üstü bireylerin liderlik tarzı tercihlerinin vizyoner, tam serbesti tanıyan ve demokratik liderlik tarzları üzerinde yoğunlaştığı bulunmuştur ve bu bulgu Aydoğan (2021) ile benzerlik göstermektedir.

Katılımcıların liderlik tercihlerini cinsiyet bakımından incelendiğinde, cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Diğer bir deyişle, kadın ve erkek seçmenler arasında, farklı lider tercihleri bakımından bir fark yoktur. Benzer şekilde Aydoğan (2021) de Z kuşağının liderlik tercihini cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuştur. Farklı yaş grupları bakımından, seçmenler arasında tam serbesti tanıyan liderlik (Faktör 2) için anlamlı fark bulunmuştur. 65 yaş üstü katılımcıların, 25-34 yaş aralığındaki katılımcılara göre tam serbesti tanıyan liderlik tipini istatistiksel olarak anlamlı olarak daha çok tercih ettiğini göstermiştir. Buradan hareketle, 65 yaş üstü yetişkinlerin tam serbesti tanıyan

yani halkın daha özgür olduğu ve çözüm ürettikleri bir lideri genç bireylere göre daha çok tercih ettiği söylenebilir. Öte yandan, eğitim durumu bakımından seçmenler arasında lider tercihleri bakımından bir fark yoktur. Eğitim durumunun seçmenlerin lider tercihini farklılaştırması dikkat çekici bir bulgudur. Gelir durumu incelendiğinde, Vizyoner liderlik (Faktör 1)ve Demokratik liderlik bakımından katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. 40.001₺ ve üstü aylık gelire sahip olan katılımcılar, 20.001-30.000₺ gelire sahip katılımcılara göre, Faktör 1 (vizyoner liderlik) tipini daha çok tercih etmiştir. 30.001-40.000₺ aylık gelire ve 40.001₺ ve üstü aylık gelire sahip katılımcılar, 10.001-20.000₺ aylık gelire sahip katılımcılara göre Faktör 3 (demokratik liderlik) tipini daha çok tercih etmiştir.Buradan hareketle, gelir seviyesi arttıkça seçmenlerin demokratik ve vizyoner bir lider tercihi bulunmaktadır. Siyasete karşı ilgi durumuna bağlı olarak katılımcılar arasında, Vizyoner liderlik ve tam serbesti tanıyan liderlik tipi için anlamlı bir fark bulunmuştur. Siyasete karşı çok ilgili olduğunu belirten katılımcılar, siyasete karşı hiç ilgili olmayan ve az ilgili olan katılımcılara göre, Faktör 1 (vizyoner liderlik) tipini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha çok tercih etmişlerdir. Siyasete karşı çok ilgili olduğunu belirten katılımcılar, siyasete karşı hiç ilgili olmayan ve az ilgili olan katılımcılara göre, tam serbesti tanıyan liderlik tipini daha çok tercih etmişlerdir. Öte yandan, Demokratik liderlik için siyasete karşı farklı ilgi durumuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buradan yola çıkarak, siyaset ile çok ilgilenen bireylerin vizyoner ya da tam serbesti tanıyan liderlik türünü tercih ettikleri söylenebilir. Siyasi partiye üyelik durumuna bağlı olarak Vizyoner liderlik (Faktör 1) tercihi bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur. Siyasi partiye üye olmayan katılımcılar, Faktör 1 (vizyoner liderlik) tipini siyasi partiye üye olan katılımcılara göre daha çok tercih etmiştir. Son olarak, politik tutuma bağlı olarak Vizyoner liderlik (Faktör 1) ve Tam serbesti tanıyan (Faktör 2) liderlik tercihleri bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur. Apolitik (tarafsız) ve politik tutumunu belirtmek istemeyen katılımcılar, sosyal demokrat olduğunu bildiren katılımcılara göre, vizyoner liderlik tipini daha çok tercih etmişlerdir. Ayrıca, Apolitik (tarafsız) politik tutuma sahip olduğunu belirten katılımcılar, muhafazakâr, liberal, sosyal/komünist ve politik tutumunu bildirmeyen katılımcılara göre, tam serbesti tanıyan liderlik tipini daha çok tercih etmişlerdir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	<i>Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.</i> *(... Üniversitesi Rektörlüğü, ... Yayın Etiği Kurulu Başkanlığının xx.xx.2023 Tarih , x Nolu kararı ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.)
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması: 1. Yazar (%100), Veri Toplanması: 1. Yazar (%100) Veri Analizi: 1. Yazar (%100), Makalenin Yazımı: 1. Yazar (%100) Makale Gönderimi ve Revizyonu: 1. Yazar (%100)
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	* This article is the revised and developed version of the unpublished conference presentation entitled "...", orally delivered at the Symposium.... * This article is extracted from my master thesis/doctorate dissertation entitled "...", supervised by ... (Master's Thesis/Ph.D. Dissertation, ... University, City/State, Year). <i>It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.</i> *(... University Rectorate, ... Ethics Committee Decision was taken with the decision dated xx.xx.2023, numbered x of the Presidency of the Publication Ethics Committee.)
Plagiarism Checks	Yes – İthenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Author Contributions	Design of Study: 1. Author (%40), 2. Author (%30), 3. Author (%30) Data Acquisition: 1. Author (%40), 2. Author (%30), 3. Author (%30) Data Analysis: 1. Author (%40), 2. Author (%30), 3. Author (%30) Writing up: 1. Author (%40), 2. Author (%30), 3. Author (%30) Submission and Revision: 1. Author (%40), 2. Author (%30), 3. Author (%30)

Kaynakça | References

- Aziz, A. (2021). *Siyasal iletişim*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Avşar, Z. & Uğur-Balcı, A. (2021). Siyasal iletişim ve kavramlar. Taydaş, O. ve Karakoç, E. (Ed.). *Siyasal iletişim teorik yaklaşımlar: Kavramlar, kuramlar ve stratejiler* (s. 5-25). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydoğan, T. (2021). *Z kuşağının liderlik tarzı beklentileri üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Baran, M. (2014). *Siyasal iletişim çalışmalarında yeni medya teknolojilerinin kullanımı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Sage Publications.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. Harper & Row.
- Costello, A. B. and Osborne, J. W. (2005) Best practices in exploratory factor analysis: four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 10, 1-9.
- Coşkun, H. (2008). *Fenomen: Aziz Yıldırım ve liderlik iletişimi*. İmaj Yayınevi.
- Çakmak-Kılıçaslan, E. (2008). *Siyasal iletişim: ideoloji ve medya ilişkisi*. Kriter Yayınları.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Pegem Akademi
- Demir, B. M. & Özdemir, E. (2024). Siyasal Katılma, Oy Verme Davranışı ve Liderlik: Oy Verme ve Liderlik Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 493-506.
- Edel, A. (1982). *Aristotle and His Philosophy*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Field, A. P. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage.
- Goleman, D. (2000). Leadership that gets results. *Harvard Business Review*, 78(2), 78-90.
- Gürgöze, G. (2024). *Siyasal iletişimde yeni liderlik yaklaşımları ve 'Z kuşağı' nın kadın adaylara bakışı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Hersey, P., Blanchard, K. H. & Johnson, D. E. (2008). *Management of Organizational Behavior, Leading Human Resources*. Pearson Prentice Hall.
- Heywood, A. (2019). *Siyaset*. Felix Kitap.
- Johnson, C. E. & Hackman, M. Z. (2018). *Leadership a communication perspective*. Waveland Press.
- Kaldırımoglu-Türkoğlu, E. (2022). Siyasal liderlik: Kavramsal çerçeve. Kahraman, S. (Ed.) *Siyasal yazılar siyasal kavramlar ve Terimler üzerine tetkikler*, (s.363-375). Eğitim Yayınevi.
- Kaiser, H. F. (1970). A second-generation little jiffy. *Psychometrika*, 35, 401-415.

- Kışlalı, A. T. (1987). *Siyaset bilimi*. Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yayınları.
- Öztay, O. H. (2020). *Yerel seçim ve siyasal tercih*. Astana Yayınları.
- Öztay, O. H. (2023). *Leadership communication and Denктаş*. Nobel Bilimsel Eserler.
- Pitsis, T. S. (2007). Leadership. Ritzer, G. (Ed.) *The Blackwell Encyclopedia of Sociology* (ss. 2565-2567). Blackwell Publishing.
- Polat, C. & Külter, B. (2008). Genç seçmenler gözüyle siyasal ürün (siyasi lider)özellikleri: Ankara'daki üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-31.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson/Allyn & Bacon.
- Yaşın, C. (2006). Siyasal kampanya döneminde bütüncül yaklaşım. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 631-650.